

Herkül Millas
09.12.2014
Zaman Gazetesi

Geçen hafta Papa Francisco, Ankara ve İstanbul'u ziyaret etti. Küçük bir devletin temsilcisidir Papa, Vatikan Şehir Devleti'nin.

Arazisi 44 hektarmış, nüfusu bin kişi bile değil. Ama aynı anda bir milyarın üzerinde olan ve dünyanın her yanında bulunabilen Katoliklerin de başı. Bu denli kalabalık devletler ancak Çin ve Hindistan'dır. Ama Papa'nın "yandaşları" çok farklı; onun peşinde olanlar kendi özgür iradeleriyle seçmiş bu yolu; bir devlet gücünün yaptırımını söz konusu değil. Demek istediğim, gerçek ve çok büyük bir liderdir Papa.

Şaşılaştıran resmî (saraylı, atlı) merasimler, bu ziyaretin özüne bütünüyle yabancı kaldı. En azından Papa'nın ve olayı izleyen bütün dünya açısından. Bunun böyle olduğunun mesajını Papa,

bağırmeden çırpınmadan zarif bir biçimde verdi. Saray'daki resmî kabulden sonra mütevazı bir evde, Vatikan Büyükelçiliği'nde kaldı. İstanbul'da bindiği araba bir Renault Clio. Fiyatı 45 bin lira kadardır. Vatikan'da kullandığı araba da Fiat Albea imiş. İkinci elden alırsanız 15 bin eder! Nasıl bir mesaj veriyor Papa? Ne demek istiyor? İşte bu dersi kaçırdık.

Gerçekten bu kadar alçak gönüllü mü Papa? Yaşamı öylesine sıradan mı? Harcamaları ortalama bir insanınki kadar mı? Tabii ki değil. Ama onun vermek istediği mesaj bellidir. Hayatta peşinde olmamız gereken değerleri bilfiil göstermek istedi. Bu geçici hayatımızda lüksün ve debdebenin aldattıcı olduğunu hatırlatıyor. Küçük dağları da kendisinin yaratmadığını bildiğini ilan etmek ihtiyacını duyuyor. “Ben yarattım” diyenleri utandırarak, bazen!

Papa'nın 30 Kasım'da gelmesinin nedeni belli: Devlet tarafından Fatih Kaymakamlığı'na bağlanmış olan Fener Rum Patriği ile (ki dünyada Ortodoks Hristiyanların Ekümenik Patriği olarak bilinir) Aziz Andreas yortusundaki ortak ayinde bulunmak. Aziz Andreas (ölümü M.S. yaklaşık 68 yılı) İstanbul'da bulunmuş ve Patrikhane'nin koruyucusu sayılır. Katolik ve Ortodoks iki kilisenin başı son on yıllarda bin yıllık bir anlaşmazlığı çözmeye çalışıyor. İkinci kaçırılan ders de bu alandadır: Dünyada az rastlanan tarihi zaman kavramı. Bu iki kilise çok eski kurumlardır. İstanbul'daki patriklik Aya Sofya'dan da eskidir. Kaymakamlığa bağlı olduğu için bu kiliseyi yerel olarak görenler çoktur ama, örneğin Aziz Andreas İsa'nın dönemi kadar eski, Hristiyan dünyada da ünlüdür. Yanılmıyorsam Süryani Ortodoks Kilisesi'yle birlikte Türkiye toprakları içinde bu kadar eski başka bir kurum bulunmamakta. Bu tarihi referansların öne çıkmaması da kaçırılan bir tarih dersi olmuştur.

Liderlerin 'çağdaş' mesajları

Kaçırılan başka bir ders, bu iki dini liderin günlük yaşamla ve özellikle siyasetle ne denli ilgilendikleriydi. İlgilendikleri insandı. Siyasetle de bu alanın insanı etkilediği oranda ilgileniyorlar. Böylece “din adamı siyasete bulaşır mı?” türünde sorulara da anlamlı bir cevap vermiş oldular. Son ortak bildirilerinde dünyanın ve özellikle Ortadoğu ve Avrupa sorunlarıyla ilgili kaygılarını dile getirdiler. Ukrayna, Irak ve Suriye'den söz ettiler, “bir kişi acı çekerken, hepimiz acı çekiyoruz” dediler. Bu kurumlar binlerce yıllık, ama ilgi alanları bugüne ve yarına dönük. Patrik Bartholomeos, ayin sırasında Papa'ya hitaben bunu açıkça söyledi; “Kilisenin amacı kilise değildir, insandır.” dedi, “biz geriye değil, bugüne ve yarına bakmalıyız.”

Bu liderlerin ahlakî ve manevî yanlarının yanı sıra yüksek eğitim düzeyleri de ders sayılmalıdır. Lider olmak için iyi niyet ve dengeli bir ruh yapısı yetmiyor. Her iki lider fevkalade bir eğitimen

geçmiş. Ve bu hem sözlerinde hem de davranışlarında belli oluyor. Kendi aralarında dört ayrı dilde konuşabiliyorlar: Latince, İngilizce, Fransızca, Almanca. Her biri ayrıca başka diller de biliyor, Papa İspanyolca, İtalyanca, Portekizce; Patrik Türkçe, Yunanca. Bu ruhani liderler, bu dilleri tercümanlık kurslarında öğrenmediler; çeşitli ülkelerde eğitim görürlerken öğrendiler. Yani dünyaya açılmalarının kanıtıdır konuştukları diller. Liderliklerinin evrensel olmasının bir göstergesidir dışa açık olmaları.

Bu iki liderin dünya görüşleri ve hele dilleri şaşırtıcı derecede çağdaştı. “Öteki” kavramını kullandı Patrik, “ötekileştirmeden” de söz etti. Söyledikleri o kadar açıktı ki, yanlış anlaşılmasına imkân yoktu. Barıştan, uluslararası ve dinler arası diyalogdan söz ettiler. Bu diyalogda tabii ki İslam da vardı. Kişiye saygının gereğini vurguladılar. Çevreye ve doğaya saygının gereğini vurguladılar. Doğa kıyımını eleştirdiler. Yoksulluk ve acılar içinde yaşayan insanları hatırlattılar. Ve başa dönersek, bunları söylerken kendileri lüksten uzak kaldıkları için inandırıcı oldular. Bu da bir ders sayılmalı.

Söylediklerinin ve yaşam biçimlerinin yanı sıra konuşma adabı ve ses tonlarıyla da etkili oldular. Tatlı dilliydiler, itici, ürkütücü, horlayıcı hiç olmadılar. Kucaklayıcıydılar. Bu yüzden barış lafını ederken etkileyici oldular. “Sorumluyuz”, “öyle hissediyoruz” dediler; ve böylece suçları başkalarında görmektense kendi görevlerini öne çıkardılar.

Belki en önemli ders hiç pot kırmamış olmaları. Yanlış anlaşılacak veya birilerini sinirlendirecek laflardan kaçındılar. Sitemde bulunurken, en usta siyasetçiden de daha başarılı bir biçimde, ima yolunu seçtiler. Anlayan zaten anlar; anlamak istemeyen için zaten davul zurna da az. Umut verdiler, kucaklaşıp birbirine sarıldılar. Bu sarılmanın dersini de kaçırdık sanıyorum. Bin yıllık bir geçmiş olan bir kavganın nasıl ele alındığını yaşadık gözümüzün önünde. “Kardeşlik” sözleri uygun davranışlarda desteklenmiş oldu. Yüzyıllarca kavga etmiş olanlar, barış yolunda çok deneyim kazanmışlar.

Patrik Bartholomeos, 2016 yılında Ortodoks kiliselerinin ortak toplantısının yapılacağını açıkladı. Orada anlaşma sağlanırsa Katolik-Ortodoks yakınlaşması da ivme kazanacak. Ama önemli mesaj bence başkadır. Anlaşma tam sağlanmasa da bir arada yaşamının olanaklı olduğunu gösterdi iki lider. Çok önemli bir ders: Ya hep ya hiç deyip uçlarda olmaktansa, kavgasız da yaşanır demek istediler.

Papa ziyaretinin bu yanları Türkiye’de ikincil kaldı sanıyorum. Günlük, haftalık, aylık çatışmaların paralelinde yapılan yorumlar yüzünden daha evrensel ve uzun süreli olan mesajlar

kaçırıldı görüşündeyim. Bu ziyarette herkes görmek istediğini gördü. Zaten hep öyle olmaz mı? Ama başkalarının ne gördüğünü, en azından bilmekte yarar vardır. Türkiye dışında milyonları bulan insan grupları bu tür şeyler gördü.